No. 35. Donderdag 1 September 1910. 10de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

OPGERICHT DOOR KOLONEL G.E.V.L. VAN ZUYLEN, 21 MAART 1900.

„HET KOLONIAAL BELANG IS EEN ALGEMEEN-NEDERLANDSCH BELANG."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per regel	f 0.15
Bij plaatsing van 500 regels	„ 0.12½
„ „ „ 1000 „	„ 0.10

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.
Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*
Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424*, beiden DEN HAAG.

Inhoud van dit nummer.

Het Hoofddoel der Vereeniging is:
Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, warme belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt als minimum f 2.— 's jaars (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50). *)

Zij die f 5.— of meer contribueeren of een gift in één schenken van f 100.—, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* **toegezonden.**

*) Zie inteeken-biljet op de achterzijde van den Omslag. Verzoeke dit ingevuld te zenden aan het adres van den Secretaris van het Hoofdbestuur **E. van Assen,** *Heulstraat 17, Den Haag.*

Inlandsche Huisvlijt op de Inlandsche Volksschool.

Zoo luidde de titel der boeiende rede j.l. Dinsdagmiddag door den heer D. van Hinloopen Labberton voor een zeer belangstellend publiek gehouden in de theesalon der Huisvlijttentoonstelling te Scheveningen.

Spreker begon met te zeggen, dat hij zeker, na de voordracht onlangs door Mevrouw Van Zuijlen—Tromp te dezer plaatse, naar aanleiding van het daar tentoongestelde, mocht aannemen dat het zijn toehoorders bekend is, hoe er in Indonesië velerlei mooie huisvlijtartikelen door de Inlanders vervaardigd worden.

Het verschil tusschen huisvlijt, kunstnijverheid en kleinkunst-industrie kan, meent hij, voor Insulinde niet in scherpe lijnen getrokken worden, wijl de eene vorm vaak na den anderen overgaat.

Verschil van meening heerscht betreffende de vraag of de kunstuitingen overblijfselen zijn eener hooge cultuur, van een oude beschaving, dan wel beginselen van een natuurvolk in zijn ontwikkelingsstadium.

Spreker is eerstgenoemde opvatting toegedaan, hetgeen hij grondt op het feit, dat de Indonesiër niet gelijk bij primitieve volken het geval is, de natuur tracht na te bootsen door het min of meer gebrekkig weergeven van de dierenwereld, zooals de tijdgenooten van den holenbeer in Europa en nog heden de Boschjesmannen dit doen zien, doch daarentegen een godsdienstige symboliek weergeeft, zij het dan ook dat deze slechts voor ingewijden duidelijk is. Ieder ornament heeft een spéciale beteekenis, hetzij geluk aanbrengend, hetzij kwaad afwerend. Spreker licht dit met voorbeelden toe.

De Maleiër bijv. noemt dan ook een goedgeslaagd werkstuk niet „bagoes", wat gelijk zou staan met ons fraai, doch gebruikt daarvoor woorden als resep, remen, pantes, die een gansch andere gewaarwording weergeven, welke zijn mystiek gemoed bevredigt.

Verder legt spreker uit, hoe oudtijds de verschillende technieken werden gedreven, hoe het kunstambacht voornamelijk beoefend werd bij de huis- of hofhouding der vorsten, — hetgeen in geringe mate nog heden ten dage het geval is — hoe iedere vorst en daardoor iedere landstreek zijn eigen karakter op kunstnijverheid-gebied behield. Ook dit wordt met verschillende voorbeelden toegelicht en aangevuld.

Sprekend over de bevordering der Indonesische kunstnijverheid, wees de heer v. Hinloopen Labberton op het drievoudig belang, dat daarmee gediend wordt: 1o. het levendig houden en opheffen van zijn nationaal kunstbesef bij de Indonesiër; 2o. het economisch belang, en ten 3o. het zedelijk belang.

Het eerste ware z. i. te dienen door musea van de mooiste modellen van kunstnijverheid aan iedere streek eigen, in de Indische centra van kunstambacht.

Het tweede kan bevorderd worden door meerdere productie voor eigen gebruik; in dit opzicht achtte spr. een beweging als de Swadésji in Britsch-Indië gunstig, vooral als de vorsten en Inlandsche bestuursambtenaren, ook hunne vrouwen en dochters, het voorbeeld geven van practische voorliefde voor het eigen kunsthandwerk — en door uitvoer naar buiten, naar Europa en Amerika, waar spreker wees op het succesvol werk der Japanners voor de Europeesche markt.

Bij het derde punt vond spreker gelegenheid te wijzen op het streven van den Boeatan-Zendeling, P. Ducro, wiens leiding bij het batikatelier der vrouwengevangenis te Semarang ook in Indië zeer gewaardeerd wordt, niettegenstaande het onder zijn toezicht vervaardigde batikwerk niet geheel vrij is van de sporen zijner persoonlijke opvatting, terwijl toch de motieven volkomen Inl. zijn gehouden. En, dat de resultaten er van ook in Europa in den smaak vallen, bewijst het feit, dat de groote inzending ter Brusselsche tentoonstelling reeds geheel uitverkocht is.

Spreker vergat niet te wijzen op het gevaar, dat de Inlandsche producent voor onwetende Europeanen werkend, licht tot afroffelen, tot veronachtzamen van materiaal, en bewerking vervalt; een kwaad, dat reeds duidelijk hier en daar zichtbaar is. Daarom wenschte spreker de leiding in handen van bevoegde Inl. hoofden, gelijk reeds hier en daar het geval is, te meer daar de kunstnijveren over het algemeen ook geen koopmansgeest bezitten en niet gewend zijn aan geregeld werken. Ook hierin moeten zij met tact worden geleid. Er is in de eerste plaats behoefte aan een doeltreffende bedrijfsorganisatie. Spreker haalde hier het voorbeeld aan van den heer Petitjean, die millioenen in Tangerang gevlochten hoeden uitvoert. Hij noemde Oost en West te Batavia en Boeatan te 's-Gravenhage als verkoops--organisaties, de inrichting Djocjasche Kunstarbeid, de weverijen in Buitenzorg en Batavia (Pekajon) en de inlandsche coöperatie Tontonan te Soerabaja als kleine combinaties van bedrijfs- en verkoops-organisaties tegelijkertijd, echter te gering in aantal en omvang om op economisch gebied van eenig aanbelang te zijn.

Op den duur kan dit streven echter toenemen, meent spreker, vooral ook wanneer op de volksscholen huisvlijt beoefend wordt in aansluiting bij het volksleven in zijn eigen omgeving, dus niet in de vorm van cartonnage en dergelijke welke den Inlander vreemd zijn, doch vlechtwerk, om bijv. maar één tak van huisvlijt te noemen, die overal in Indonesië inheemsch is.

In Britsch-Indië zag spreker hoe op de scholen der Pariah's onder leiding van Miss Kofel een zeer goed gebruik gemaakt werd van palmblad en van klei-arbeid. Ook voor Java zou dit eene gelukkige aanvulling voor het betheoretisch Inlandsch onderwijs kunnen zijn.

Op ambachts- en kunstnijverheidsscholen worde de vaardigheid der meest bedrevenen, dan verder tot volkomenheid gebracht.

Voor meerdere bekendmaking en afzetgebieden zorge Boeatan in samenwerking met tentoonstellingen hier en elders.

Spreker besloot zijne belangrijke rede, waarvan hier slechts enkele punten zijn aangestipt, met de opmerking, dat op de Bruss. tentoonstelling de Inl. kunstnijverheid op den voorgrond is gesteld in de hoop dat daardoor meer algemeen belangstelling er voor zal worden gewekt. Dit doel is nu reeds in zooverre bereikt, dat de Inlandsche kunstnijveren, die daar werkzaam zijn, een buitengewoon toevloed van bezichtigers trekt, (men kan vaak over de hoofden loopen), zeker niet minder dan de Javaansch-Boedhistische kunst in 1900 te Parijs tentoongesteld, hetgeen toen tot gelukkig gevolg had, dat de regeering besloot die oudheden in hare bijzondere bescherming te nemen.

De heer G. Blees, secretaris van de Regelings-Commissie, dankte spreker, ook uit naam van alle aanwezigen, voor zijn Indonesische, zeer leerzame rede, die z. i. in haar subjectief karakter de meer objectieve beschouwingen der voordracht betreffende de Indonesische huisvlijt door mevr. v. Zuijlen-Tromp gehouden, zoo gelukkig aanvulde.

Uit de O.-I. Mail.

Daar de **cholera** vooral in de benedenstad Batavia blijft heerschen, is door een comité, bestaande uit Dr. C. D. Ouwehand, oudstaanwezend stadsgeneesheer, H. Biezeveld, directeur van de gemeentewerken, A. J. H. Eijken, controleur van de afd. Stad en Voorsteden, Raden Mas Ario Dhipokoesoemo, patih van de afdeeling Stad en Voorsteden, Khouw Kim An, kapitein der Chineezen, en Oemar Mangoes, kapitein der Arabieren, een pakkende cirulaire gericht tot de ingezetenen van Batavia, financiëele hulp vragende tot

de zoo hoognoodige verbetering van hygiënische toestanden in de armste wijken. De Bataviasche pers ondersteunt met warmte dit verzoek.

Zondagsrust.

Wij lezen in de Indische bladen:

Op last van den gouverneur-generaal heeft de eerste gouvernements-secretaris den chefs der departementen van de rekenkamer en de hoofden van gewestelijk bestuur verzocht den landvoogd in te lichten, hoe op de verschillende departementen en bureau's de Zondagsrust voor het Europeesch en inlandsch personeel is geregeld en hoe de ter zake bestaande regeling in de practijk wordt toegepast.

In het bijzonder wenscht de gouverneur-generaal kennis te nemen van de Zondagsdienstregeling voor het personeel bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen, den dienst der staatsspoorwegen en den post-, telegraaf- en telefoondienst, terwijl, wat laatstgenoemden dienstak betreft, toezending wordt gevraagd van een opgave van de Zondagen, waarop in het laatste jaar binnenkomende mails moesten worden behandeld.

Den verschillenden chefs is voorts in herinnering gebracht, dat de gouverneur-geneneraal uitdrukkelijk verlangt, dat de gouvernementsbureau's en werkplaatsen op Zondag gesloten zijn, indien althans geen b e s l i s t e noodzakelijkheid bestaat om ze op dien dag gedeeltelijk open te stellen.

Naar aanleiding hiervan schrijft de heer M. v a n G e u n s in D e W e e k van 30 Juli in het S o e r. H b l a d onder den titel:

Meeresstille und glückliche Fahrt.

De gouverneur-generaal Idenburg verheugt zich in dit voorrecht. Het vaarwater waardoor hij het staatsschip koerst is rustig als een bergmeer.

Op zijn reis naar Indië moet Zijn Excellentie zeer gevoelig zijn gebleken voor zeeziekte. Is hier soms de verklaring te zoeken van het kalme commando dat hij voert? Is de landvoogd — of in mijn beeldspraak: de vlootvoogd — bang voor een gederangeerde maag, teweeggebracht door een gederangeerde zee?

„Les extrêmes se touchent". Laat ons dit woord wijzigen in „les extrêmes se suivent". Met welk een vastberadenheid, drift, ja, overmoed betrad des heeren Idenburgs voorganger de commandobrug! Welke forsche rukken werden aan het stuurrad gedaan! Hoe kolkte, schuimde, spatte het bij het voorschip! Hoe deinde het in het water dat aan rust gewend was!

En thans de commandant Idenburg. Leek 't schip van staat onder Van Heutsz een soort van Dreadnought, die onbevreesd, bijna tartend, stormen tegemoet stoomde, thans lijkt het een jacht, het bevallige jacht I n s u l i n d e, dat bij voorkeur booze zeeën mijdt.

Wèl is de verandering groot. Nauwelijks stond Van Heutsz op de brug, of zijn knetterende commandostem deed het scheepsvolk opschrikken en alle hens zich reppen. Dit anders en dàt anders — en gauw ook voor den duivel! Dat moet uit zijn met dat dondersche geslabak, met dat lamlendige achtmijls-vaartje. Nom de nom (of op zijn Hollandsch) — ik zal die slaapmutsen wel wakker krijgen.

En zoo voort.

Ik weet niet of de heer Idenburg een Goudsche pijp rookt, maar je zou het haast denken. Je kunt je althans den commandant voorstellen met zoo'n rooktuig in den mond. Het schip glijdt door het water, zooals op zomeravonden een roeiboot waarmee je uit spelevaren bent. De bemanning hoort geen ruw woord, geen hard commando, geen uiting van drift. Zij vormt één groot gezin, dat in de week niet al te hard werkt en des Zondags hard rust.

Vooral die rust is een zaak van belang. Van Heutsz wilde vóór alles, dat de ambtenaren zouden arbeiden, Idenburg wenscht — neen hij verlangt! — dat zij des Zondags zullen rusten.

Indramajoe West.

Betreffende den verkoopsprijs van het particuliere land Indramajoe-West, schrijft het B a t. N i e u w s b l a d met zekerheid te kunnen mededeelen:

Het land is door eigenaren voor drie en een half millioen gulden aangeboden, kort nadat een gelijke aanbieding betreffende Kandaghaoer voor denzelfden prijs door den minister van koloniën voorloopig was geaccepteerd.

Z. Exc. kon de gezamenlijke 7 mill. niet op één suppletoire begrooting onderbrengen. Eigenaren boden daarop aan hun bod tot 1 November 1910 te handhaven, welke preferentie door de regeering in Nederland aanvaard is.

Een Inspectie-reis.

Volgens de Ind. bladen zou de dir. v. gouv.bedr. in de eerste helft van de maand Aug. op dienstreis gaan. Hij gaat dan eerst de zoutverkooppakhuizen te Tjilatjap bezoeken en verder naar Madoera, teneinde aldaar zaken met betrekking tot het zoutmonopolie te behandelen.

Tijdens zijn verblijf op Madoera zou hij de zoutaanmaak bezichtigen.

Belangrijke meeningen op Koloniaal gebied.

De heer E. F. E. D o u w e s D e k k e r publiceert in het B a t. N i e u w s b l a d een reeks „interviews" van koloniale specialiteiten in Europa. Aan dat van den heer H. v a n K o l ontleenen wij het volgende.

„En dus blijf ik sterk in mijn overtuiging, dat de erkenning der Indische rechtspersoonlijkheid alsnog zal moeten plaats hebben, heel wat meer beteekenis hebbende tevens dan die van een eenvoudig middel om Indische leeningen mogelijk te maken. Integendeel: de erkenning der rechtspersoonlijkheid, de uitdrukkelijke, ontwijfelbaar vaststaande erkenning, is een politieke daad van wijde strekking: zij luidt in het tijdperk dat men met ernst zich gaat bewegen in de richting om aan Indië zelfbestuur te schenken.

Deze meening is niet te dekken met de opvattingen der regeering, zooals die te vinden zijn in de door minister Idenburg ingediende wetsontwerpen tot wijziging van de Indische comptabiliteitswet en het Indische regeeringsreglement.

Dat laat zich denken. De minister heeft, naar mijn oordeel, door een al te vluchtige behandeling van de stof, toen verwachtingen gewekt, die niet verwezenlijkt konden worden, en niet verwezenlijkt zijn tot dusver. Wie toen verwacht mocht hebben dat men nu weldra komen zou tot rechtspersoonlijkheid van Indië, tot het sluiten van koloniale leeningen tot meerdere financieële bevoegdheid, tot toekenning van het begrootingsrecht, moet bedrogen zijn uitgekomen. Geen van deze punten is toen door den minister zoo afgerond behandeld geworden, dat men aanleiding kon hebben om te verwachten dat de ernstige bedoeling voorzat om deze verschillende belangrijke onderwerpen eens voor al bij de wet te regelen.

De minister sprak in de memorie van toelichting zelfs van aansturen op Indië's politieke zelfstandigheid.

Ja zeker, en de minister scheen die zelfstandigheid dan zoo te begrijpen, dat een gezagverplaatsing van de tweede kamer voor de bureaucratische ambtenarij in Indië, daartoe voldoende zou zijn. Knotting van de macht der kamer, uitbreiding van de macht der Indische ambtenaren, d.i. van de Indische secretarie en den minister van koloniën zelf. Versterking oer bureaucratie dus en verslapping van het kamertoezicht. Ik geloof niet dat dit een ruil zou zijn waarmede Indië geluk gewenscht zou moeten worden. Wat zou men toch krijgen? Geen zelfstandigheid van Indië, maar een zelfstandigheid van de gecentraliseerde Indische regeering. Daarop moeten de ware vrienden van Indië niet werken. Onze democratische beginselen moeten de oplossing van dit probleem zoeken in de richting eener vervanging van het Europeesche bestuurselement door bestuurders uit de eigenlijke koloniale inwoners, wier medezeggenschap in de behartiging hunner belangen geschonken moet worden. En eerst dan moet men de koloniale regeering tot emancipatie brengen wanneer de ernstige wil en het doelbewuste vermogen daar zijn om tevens deze regeering om te vormen te doen uitgroeien tot een geheel ander orgaan, namelijk tot het natuurlijk orgaan van de koloniale bevolking. En daar zijn wij helaas nog verre van verwijderd! Men heeft zich thans integendeel nog zelfs geen klaar denkbeeld gevormd van de wijze waarop deze noodige ontwikkeling zou mogelijk zijn. En dan is het maar wenschelijk om van vooruitziende koloniale politiek niet te reppen. Al wat de wetsontwerpen tot wijziging van Indische comptabiliteitswet en regeerings-reglement schijnen beoogd te hebben, is naar mijn gevoelen, Indië in de gelegenheid te stellen leeningen te sluiten, buiten verantwoordelijkheid van Nederland.

Bedrijfsboekhouding.

Nu de bedrijfsboekhouding op het marine-etablissement is ingevoerd, kan naar het inzien van den commandant der Zeemacht verrekening van rechtstreeksche verstrekkingen uit de marinemagazijnen aan de vloot en aan eigen diensten van het departement van marine niet uitblijven. De algemeene rekenkamer heeft verklaard, dit inzicht niet te kunnen deelen: verrekening naar den nieuwen trant acht zij i n c a s u noodig, noch wenschelijk. Anders heeft de landvoogd er echter over gedacht, die — naar het S o e r. H.b l a d verneemt, met den vlootvoogd de verrekeningen in kwestie met 1 Januari 1911 wil doen aanvangen, en den minister van koloniën heeft verzocht, bij al dien hij dezelfde zienswijze is toegedaan, bij de ontwerpbegrooting voor het volgend jaar met het voorstel van den marine departementschef rekening te willen houden.

Wanneer aldus geschiedt, zal de bedrijfsboekhouding op het etablissement voor haar algeheele toepassing nog é é n moeilijkheid hebben te overwinnen. Er zal namelijk nog moeten worden verkregen dat verrekeningen als hier bedoeld — door middel van kostprijsberekeningen — ook worde toegepast bij rechtstreeksche verstrekkingen uit de marine-magazijnen aan diensten, ressorteerende onder andere departementen. Daarvoor zal artikel 36 der Indische comptabiliteitswet moeten worden afgeschaft, welke afschaffing bereids in overweging is genomen.

Een billijke eisch.

Door de toekenning met ingang van dit jaar, van eenigszins betere geldelijke vooruitzichten aan de controleurs bij het binnenlandsch bestuur, zijn de gewestelijke secretarissen, die meestal uit het korps controleurs worden gerecruteerd, in minder gunstige conditie geraakt, wat uit den aard der zaak reclames van hunne zijde heeft uitgelokt. Waar de billijkheid dier reclame moeilijk te ontkennen valt, zal daaraan, naar de J a v a b o d e vernam, door het Opperbestuur wel gevolg worden gegeven en ook voor de secretarissen de nieuwe traktementsregeling geacht worden te zijn in werking getreden met 1 Januari j.l.

Tractementen bij den Postdienst.

De tractements-verhoogingen, welke tengevolge van de reorganisatie van den post- en telegraafdienst aan het personeel zouden worden toegekend, zijn door den hoofdinspecteur, chef van den post-, telegraaf- en telefoondienst, reeds thans verleend, ofschoon het overleg met de rekenkamer nog niet afgeloopen is en nog wel een jaar zou kunnen duren.

Voor een groote categorie van personen beteekent dit een belangrijken toeslag op hun inkomsten, merkt het B a t. N i e u s b l a d op.

„De Rechte Lijn".

Om verschillende redenen is de opvoering van het tooneelstuk „De rechte lijn" te Soerabaja een evenement geweest, schrijft de J a v a b o d e. Immers daar werd in Indië een werk opgevoerd, een I n d i s c h stuk, waarbij de auteur zelf, een Indischman, tegenwoordig was. En Nederland's eerste tooneelspeler vervulde de hoofdrol.

Dat alles is heel verblijdend, bewijst weer eens, dat het kunstleven in Indië, uit de spreekwoordelijken slaap reeds eenige jaren geleden gewekt, doch zich nog steeds de oogen uitwrijvende en zich rekkende, langzamerhand geheel wakker wordt. Natuurlijk is het grootendeels aan het toeval te danken, dat alles te Soerabaja zoo samenviel. Ware Bouwmeester in Holland niet miskend had Fabricius niet naar Indië terugverlangd, veel van het treffende dezer voorstelling ware verloren gegaan. En toch, nu in Soerabaja een Indisch stuk van een Indischman een goede opvoering genoot, nu de kunstkring ten onzent zoo krachtig aan het werk is en blijft, nu goede concerten, goede voorstellingen, talrijker worden, begroeten wij de Indische première van „De rechte lijn" als een zeer welkome gebeurtenis in de reeks van kunstgebeurtenissen. En Indië is den heer Fabricius dank verschuldigd, ook wijl in het moederland nimmer vergeten wordt, dat zijn stukken zijn stukken van een Indischman.

De Indische pers in het algemeen beoordeelt zoowel het stuk als de vertolking zeer gunstig.

Krak krak

Het S o e r H a n d e l s b l a d schrijft:

In Sjanghai openbaar zich reeds de nawerking van de rubber-bubble; negen inlandsche banken zijn fout gegaan, hoofdzakelijk wegens het speculeeren in rubberaandeelen, terwijl drie beheerders achter de traliën zijn gezet.

Onverwacht komen deze déconfitures niet. In onze courant van 12 Juli j.l. vertelden wij aan de hand van een particulier schrijven het een en ander over te Sjanghai geleden verliezen, waar bijv. aandeelen in het land Limburg — ver boven de nominale waarde verkocht — een koers haalden van 1600 procent, om vervolgens te dalen tot 400 procent, waardoor millioenen taels verloren werden.

Ook herinnert men zich het geval van den Chinees, die, omdat de prijzen van riksjabanden zoo in de hoogte gingen, rubberaandeelen moest hebben; immers dat moest een goed zaakje zijn.

In de toekomst zal men — het kan niet uitblijven — ook elders zoo'n krach waarnemen. Uit Londen komt mede reeds een verdacht bericht.

PERSONALIA.

Generaal Van Daalen.

Generaal Van Daalen is benoemd tot legercommandant.

Den 13en Juni kwam generaal Van der Willigen te overlijden. Zes weken heeft het dus geduurd, alvorens het koninklijk besluit de benoeming van zijn opvolger bevattend, werd geslagen. Dit is niet lang, wanneer men in aanmerking neemt, het gewicht der benoeming en de omstandigheid, dat de betreffende adviezen in Indië moesten worden opgemaakt en naar Nederland gezonden. Tot veel en langdurig overwegen heeft deze benoeming dan ook blijkbaar geen aanleiding behoeven te geven.

Zij lag trouwens, gelijk wij reeds in ons blad van 18 Juni opmerkten, vrijwel voor de hand en de motieven, welke volgens sommigen haar in den weg zouden staan, hielden, wij zetten het toen eveneens uiteen, geen steek.

Generaal Van Daalen is geboren in 1863; zijn schitterende staat van dienst behoeft hier niet in herinnering te worden gebracht, wie de Indische krijgsgeschiedenis der laatste tien jaren, zij het nog zoo oppervlakkig, kent, weet af van zijn krijgsdaden en van zijn verdiende, schier weergaloos snelle promotie. Enkele data doen wij hier echter volgen:

In 1883, na de K. M. A. te Breda te hebben afgeloopen, tot 2e luitenant bij de artillerie in Ned.-Indië bevorderd, werd hij in 1888 1e luitenant in 1894 kapitein, in 1901 majoor, in 1903 luitenant-kolonel, in 1905 kolonel, in 1907 generaal-majoor en in 1909 luitenant-generaal.

Generaal Van Daalen is een militair, geheel te velde gevormd en die bij de vervulling van het legercommando, dat in den laatsten tijd veelal aan personen was toevertrouwd, die meer van den dienst op de bureau's hadden gezien, allicht een eigen kijken op vele toestanden, menschen en dingen meebrengen. Hij is een persoonlijkheid, schreven wij vroeger; iemand, kunnen wij er bijvoegen, met groot plichtsbesef en wilskracht, die voor geen moeilijkheden uitwijkt.

Het tijdperk van zijn commandement, daar kan men zeker van zijn, zal geen onbeteekenend karakter dragen, zegt de Javabode.

Het Bat. Nblad spreekt het vermoeden uit, dat de nieuwe legercommandant niet langer dan 2 jaar dit ambt zal vervullen.

Het Nieuw v/d Dag v. N.-I. zegt, dat het verleden van generaal v. D. zulk een vermoeden geenszins wettigt; dit blad heeft een hooger denkbeeld van diens activiteit.

Door de benoeming van generaal Van Daalen tot het legercommando, komt het zoo belangrijk ambt van chef van den generalen staf weer open.

Hoe zal in deze vacature worden voorzien? vraagt de Javabode. Zal een der tegenwoordige generaal-majoors stafgeneraal worden, of zal bij de noodzakelijk geworden promotie tot opperofficier een kolonel direct tot generaal, chef van den generalen staf worden benoemd?

Het hangt grootendeels van den nieuw benoemden legercommandant af, wiens advies en voorstellen natuurlijk nog moeten worden afgewacht door de Regeering. Hrt zal dus nog een poosje kunnen duren.

Aan het hoofd van de ranglijst der kolonels staat thans kolonel Van der Maaten. Op dezen volgen, kolonel De Vos, (genie), en kolonel Swart de gouverneur van Atjeh. Dan volgt kolonel Kronouer.

Directeur van Justitie.

Het is, naar de Javabode verneemt, zoo goed als zeker, dat Mr. J. Reepmaker, thans vice-president van het Hoog Gerechtshof, tot directeur van Justitie zal worden benoemd.

Het benoemingsbesluit kan echter niet vóór de helft van deze maand worden verwacht.

Twee Gedelegeerden.

Voor het opiumcongres in Den Haag te houden, vertrekken de hoofdinspecteur der opiumregie A. A. de Jongh en de adjunct-inspecteur W. G. v. Wettum naar Nederland.

In December worden zij te Batavia terug verwacht, zoo lezen wij in het Bat Nieuwsbl.

Stopping-power.

Ter vervanging van den kapitein H. Christoffel, die in deze maand met het stoomschip Vondel herwaarts terugkeert, is de met verlof in Nederland vertoevende majoor der infanterie G. H. Dijkstra, aangewezen om zitting te nemen in de commissie, in zake de stopping-power der kogels van de 6.5 m.M. geweren en karabijnen.

Afscheid van den heer M. Vierhout.

In De Locomotief van 30 Juli vinden wij een lang afscheidsartikel van den heer H. Vierpout, die als hoofdredacteur van dat blad vervangen is door de heer J. Stokvis.

Wij ontleenen daaraan de volgende alinea:

„In het algemeen staat Indië er op dit oogenblik beter voor, dan toen ik in 1903 hier voet aan wal zette. Van een „inzinking van Java" kan men op het oogenblik niet spreken. Maar van een opkomst? Nog lang niet. Nog steeds berust onze kolonisatie hier op een onderste volkslaag zonder eenig financiëel weerstandvermogen; nog steeds vloeien de hier aan den grond ontwoekerde millioenen naar Nederland af, terwijl Nederland niet alleen geen cent voor Indië overheeft, doch aan Indië nog steeds de beloofde financiëele zelfstandigheid onthoudt, waardoor het op onderpand van zijne uit de gewone jaarlijksche inkomsten bekostigde bezittingen, de sommen kunnen leenen, noodig voor de economische en intellectueele opheffing van den inlander; nog steeds laat men, door onthouding van het meest elementaire onderricht, den inlander ten prooi aan een levensbeschouwing welke hem van de hand in den tand doet leven en waardoor hem alle kracht ontbreekt om zijn gerechte aandeel op te eischen van hetgeen zijn grond en zijn arbdeid opleveren. In al dit kwaad komt wel eenige verbetering, maar hoe weinig en hoe langzaam! En welke hoop is er op eene radicale verandering in dezen slakkengang?"

Het Bat. Nieuwsbl. dit afscheidswoord roemende, knoopt daaraan de hoop vast, dat de heer Vierhout ook in Nederland ijverig voor Indië zal werken.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Over het Studiefonds te Kota Gedang (Padangsche Bovenlanden-Gouvernem. van de Westkust van Sumatra). In het Koloniaal Weekblad van 10 Februari van dit jaar no. 6, werd reeds mededeeling gedaan van het feit, dat te Kota Gedang, bij Fort de Kock, eene „Studiefonds" was opgericht.

De oprichting dezer instelling, de eerste in haar soort, in het land van het oude Menangkabau, werd door de geheele bevolking van Sumatra's Westkust met groote vreugde begroet.

Sedert werden de Statuten der Vereeniging, voorkomende in no. 31 van de Boemi Poetra door de Indische Regeering goedgekeurd, terwijl het Huishoudelijk Reglement werd opgenomen in gemeld weekblad no. 36 van dit jaar.

Aan de circulaire, welke door het bestuur der Vereeniging destijds, vóór de oprichting der instelling werd verspreid en die eenige aanwijzing gaf met betrekking tot haar streven en werken, is het navolgende ontleend.

Wetenschap, zegt die rondbrief, is een begin van rijkdom.

Een wetenschappelijk ontwikkeld mensch heeft geen broodsgebrek.

Die wetenschap wordt bij de Westersche rassen geleerd in de school; men treft bij hen dan ook aan onderwijsinrichtingen voor elken tak van wetenschap, als Landbouw-, Ambachts- en Handelsscholen, enz.

Verder kan men zich op hoogere scholen bekwamen in de Rechtswetenschappen, in de Medicijnen, in de Theologie, in Taal- en Letterkunde, Wijsbegeerte en zoo voort.

Ook zijn er in de westersche maatschappijen weeshuizen, waarin aan de weezen goed onderricht wordt gegeven.

In de inlandsche maatschappijen treft men dergelijke instellingen niet aan.

Wel zijn er in Ned.-Indië verschillende onderwijsinrichtingen, maar op de lagere scholen reeds worden jaarlijks honderden kinderen door den onderwijzer afgewezen wegens gebrek aan ruimte.

Wil de Inlander zich bekwamen in welk onderdeel van de wetenschap ook, dan is voor hem de kennis van de Nederlandsche taal noodzakelijk.

De toelating van de kinderen tot de Hollandsche scholen in Ned.-Indië is echter zeer moeielijk, vooral voor hen, die buiten de hoofdplaatsen wonen en teneinde nu met een minimum onkosten aan de inlandsche bevolking ter Westkust van Sumatra de kennis der Nederlandsche taal bij te brengen, is het „Studiefonds van Kota Gedang" opgericht.

Daar ter plaatse, zal, door het initiatief van het inlandsch element een Hollandsche school in het leven worden geroepen, waar, zoo mogelijk, hetzelfde leerplan gevolgd zal worden, als dat hetwelk op de gouvernements Hollandsche school wordt gebruikt.

De leerlingen, die de school te Kota Gedang zullen verlaten, zullen dan voorbereid zijn voor de examens, die moeten worden afgelegd ter verkrijging van de diploma's voor het Klein-Ambtenaarsexamen, voor de toelating tot de Doktor-Djawa-, Wilhelmina- en Landbouwschool, enz.

Zoolang over geen voldoende Nederlandsche onderwijskrachten kan worden beschikt, zal men het onderwijs opdragen aan landgenooten, die de Nederlandsche taal machtig zijn en die voor de goede vervulling hunner taak vooraf, gedurende een of twee jaar, naar Nederland zullen worden gezonden, ter verkrijging van een diploma als onderwijzer.

Het lidmaatschap der Vereeniging geeft het recht de kinderen op de school te Kota Gedang te plaatsen, terwijl de kinderen uit den omtrek bij onderwijzers in huis kunnen worden opgenomen, waarvoor dan door de Vereeniging tien gulden per kind en per maand wordt vergoed.

Eveneens komen de kosten van studie voor de onderwijzers in Nederland ten laste der vereeniging.

De leden van de Vereeniging, die in dienst zijn van het gouvernement, staan maandelijks drie pCt. van hunne inkomsten af aan de Vereeniging; voor hen, die niet in den Staatsdienst zijn, wordt dit bedrag berekend door eene commissie en naar gelang van de inkomsten, welke zij genieten.

Dit geld wordt besteed voor de onderwijzers in Nederland.

Is het aantal onderwijzers voldoende, dan zal er op worden aangestuurd, dat men ook in andere richting kan worden opgeleid als voor den handel, voor geneeskundige, rechtskundige, ingenieur, officier, enz.

Zij, die in Nederland teruggekeerd, en in Staatsdienst geplaatst zijn, storten, zoodra zij inkomsten genieten, 25 pCt. daarvan in de kas van het Studiefonds, n.l. a. 20 pCt. tot afbetaling van schuld; b. 3 pCt. voor het uitzendingsfonds; c. 2 pCt. als winst voor de vereeniging.

Op dit oogenblik komen drie leerlingen van Kota Gedang in aanmerking om naar Nederland te worden gezonden op den navolgenden voet. *)

De onkosten voor het verblijf in Nederland worden berekend op 50 gulden 's maands per leerling, gedurende 2 jaren, of te samen 1200 gulden.

Er wordt op gerekend dat de onderwijzers, bij terugkeer en zoodra zij in functie zullen zijn, f 200 per maand zullen genieten.

Over boterbereiding ter Westkust van Sumatra. — Door Soetan Saripada Djaksa (inlandsch officier v. Justitie bij een Landraad) van Kajoe Tanam, is een gelukkige proef genomen door uit de melk van karbouwen en inlandsche koebeesten een bruikbare soort boter te bereiden.

Volgens den smaak van verschillende personen, wien het product ter proeving werd gegeven, deed de kwaliteit in geen enkel opzicht onder voor de eerste soort boter, welke uit Bengalen en Arabië wordt betrokken en die door de meeste Mohamedanen wordt gebruikt.

Het ligt thans in de bedoeling het nieuwe product, na de vastenmaand in dit jaar, te brengen op de Tentoonstelling, die dit jaar ter hoofdplaats Padang zal worden gehouden en wil men op die wijze trachten de kennis der bereiding onder het groote inlandsche publiek te brengen.

*) Volgens ontvangen mededeeling zijn de heeren Roestani en Kahar Masjhoer reeds naar Nederland vertrokken.

WAT DE CHINEES VERTELT.

De uitg. van de Pembrita Tjoeng Wa (= de Chin. Berichtgever) is gestaakt. Volgens mededeeling voorkomende in de **Pembrita Makassar** van 7 Mei 1910 no. 61 is de uitgifte van de Pembrita Tjoeng Wa, het Orgaan der Jong-Chineesche Beweging in N.-Indië en welk blad te Hongkong werd uitgegeven, gestaakt.

Dit bericht is door allen, die eenigszins belangstellen in de Jong-Chineesche beweging en hare actie volgen, met leedwezen vernomen.

In een afzonderlijk schrijven licht de administrateur van het blad, de heer Mac Yut Son, de oorzaak van den genomen maatregel toe.

Daaruit blijkt, dat bij de oprichting van de Pembrita Tjoeng Wa, beoogd werd, den band tusschen de Chineesche emigranten en het Moederland te versterken, doch dat, vooral sedert het laatste jaar, werd waargenomen, dat bij de Staatkundige oproerige bewegingen, die in Groot-China plaats grijpen, vele emigranten meer neiging toonen naar de omverwerping van het wettig gezag, in stede van het te steunen en dat de Redactie van het blad aan de actie niet wenscht mede te doen.

Voorts had de Redactie te kampen met moeilijkheden bij de vertalingen van stukken, die op de bureaux binnenkwamen, terwijl de betaling der abonnementsgelden te wenschen overliet.

Het blad is dus hoofdzakelijk om redenen van politieken en materiëelen aard opgegeven.

Wellicht dat bijaldien betere tijden aanbreken, wederom tot de uitgifte daarvan kan worden overgegaan.

Van Peking naar Honan. — Aan de „Ho Po" van 22 en 15 Juni j.l. nos. 372 en 373, werd het navolgende ontleend.

Geen land heeft op dit oogenblik meer belang bij den aanleg van goede spoorwegen en van een goed spoorwegnet dan Groot-China.

Op een weeken en zachten bodem, zooals in Midden-China over het algemeen wordt aangetroffen, kunnen geen behoorlijke straatwegen en bruggen worden aangelegd en tevens behoorlijk onderhouden.

Dit leidt tot eene gebrekkige onderlinge communicatie tusschen steden en dorpen en maakt de levensvoorwaarden voor de bevolking zeer duur.

In den drogen tijd zijn de wegen bruikbaar en is het goederen transport niet duur.

Per ton wordt per voertuig van Honanfu naar Sianfu f 0.30 per mijl betaald.

In den regentijd echter moet het goederenvervoer weken lang worden gestaakt, doordien de wegen dan zoodanig doorweekt zijn, dat het onmogelijk is daarvan per voertuig gebruik te maken.

Welk een voorspoed een spoorweg in China kan aanbrengen bewijst de lijn Peking-Hankau.

Zoodra was die lijn niet in gebruik genomen of links en rechts van den weg zag men, met vrij grooten spoed, het land in ontwikkeling komen en de prijzen der dagelijksche levensmiddelen dalen.

Om en bij de spoorwegstations verrezen dorpen met behoorlijke woningen, winkels en eethuizen en de uitvoer van steenkolen nam toe.

Vooral in de provincie Shansi is een uitgestrekt steenkolenveld aanwezig, hetgeen nog geheel en al braak ligt en dat men door zijlijnen van den spoorweg wil trachten te bereiken.

Voor de bevolking was de spoorweg Peking-Hankau een zegen.

Sedert dien tijd werden de producten des lands, die vroeger tot eigen gebruik dienden, op de omliggende markten en zelfs te Peking gebracht, waar zij tegen behoorlijken prijs van de hand kunnen worden gezet, met het gelukkig gevolg dat men thans overal een zekeren welstand kan waarnemen.

Van de in Groot-China aangelegde spoorwegen is de lijn Peking-Hankau wel de voordeeligste.

De exploitatie is nog verre van ernstig, maar dit feit vindt een oorzaak in de weinige vertrouwbaarheid der daarbij Chineesche geëmployeerden, in wier zakken nog te veel geld op onregelmatige wijze terecht komt.

De grootste brug in die lijn is gelegd over de Honghorivier en lang 10.000 voet.

Zij is vervaardigd door den Belgischen ingenieur Jean Jadot.

De veiligheid op de lijn laat te wenschen over.

Elken nacht hebben er kleine diefstallen van ijzeren schroeven en schroefbouten plaats en dat zulks van geen geringen omvang is, bewijst wel het groot aantal ijzeren voorwerpen van die soort dat jaarlijks ontvreemd wordt en dat geschat wordt op 60.000 schroeven en 10.000 ijzeren bouten.

FEUILLETON.

Wat er van de pamorsmeedkunst worden zal? *)

Kjahi Karja di Krama, de empoe van het vorstenhuis Pakoealam, heeft voor Z. H. hertog Johann Albrecht van Mecklenburg, behalve den sabel, die voortreffelijk gesmeed is met het pamor-motief beras (of wos) woetah, nog drie kerissen vervaardigd, die de hertog aan zijn gevolg vereerde. Ik heb daarmede geen bemoeienis gehad. Pangéran Arja Nata di Radja, de oom van Kangdjeng pangérang adipati arja praboe Soerja di Laga, heeft dat bezorgd, en Z. H. de hertog heeft en empoe en zijn helpers, den goudsmid en den houtsnijder, vorstelijk betaald.

De sabel is nu nog in bewerking bij den goudsmid, die evenals andere Javaansche kemasan's en hun Hindoevoorgangers van vroeger eeuwen, de kunst verstaat van met zuiver goud te werken, die zijn Europeesche vakgenooten niet bezitten.

Toen ik in 1890 te Arnhem uit den eenigen mij toebehoorenden zwaren ring uit den Hindoe-tijd, die geen inschrift of ander graveersel vertoonde, de anderen schonk ik met al mijn toenmalige ethnografica (op vier meestwaardige kerissen na, die eerst na mijn dood aan het museum zullen overgaan) aan het Rijk's Ethnografisch Museum — een zegelring liet maken, verklaarde de eerste goudsmid van die stad, dat niet te kunnen doen zonder dat goud door alliage te versterken, en toen was die ring nog zoo broos, dat ik hem tot twee malen toe met nog meer alliage heb moeten laten herstellen.

De hertog zal later zien hoe de Pakoealamansche kemassan den pamorsabel met gezuiverd sovereign-goud heeft weten te versieren.

Maar... nu heb ik voor den wapensmid geen werk meer.

Vóór enkele dagen voltooide hij voor mij twee kleinere vrouwe-kerissen, de eene voor een Haagsche jonge dame, die op haar rondreis over Java mij bezocht om van die edele kunstnijverheid wat te zien; de andere door mij voor een andere dame bestemd, aan wie ik groote verplichtingen had, en toen moest ik den nijveren man meedeelen, dat ik vooreerst geen werk meer voor hem had.

Gedurende meer dan anderhalf jaar, na mijn opstel over die kunst in dit blad van 3 December '08, heb ik altijd bestellingen voor hem gehad en is hij, door dien voortdurenden arbeid, een aanhoudende oefening, werkelijk nog vooruitgegaan. Ik herinner mij hoe zijn vorst, prins Soerja di Laga zelf, misschien een half jaar geleden, bewonderend uitriep: „hij werkt hoe langer hoe mooier!" En dat was waar en blijft waar. De pamor-motieven, die hij in den laatsten tijd uitvoert, door middel van zes honderd laagjes Krupp-nikkel in een keris en drie honderd in een kleinere lanspunt (toenbaq), zijn waarlijk schoon en verdienen de bewondering, die vooral buitenlanders daarvoor gevoelen.

Waarom heeft de Bataviasche vereeniging Oost en West daarvoor nog geen belangstelling getoond? De Haagsche (Boeatan, Heulstraat 19) deed dat herhaaldelijk, maar het publiek in Nederland waardeert die kunst toch nog niet genoeg.

Toen ik begonnen was den empoe echt-Javaansche lanspunten te laten smeden, in verschillende gegoten vormen en met keurige pamor-motieven, om tegemoet te komen aan velen, die het niet voegt maar wel f 40 voor een mooien keris te offeren, maar wel f 10.— voor zulk een toombaq in een typische scheede van mooi kostbaar hout, maar met een kort handvat in plaats van de door haar lengte onhandige piekschacht (landéjan) — was dat handvat (die garan)

*) Overdruk uit de „Locomotief" van 19 Juli ons door den schrijver toegezonden. (Red.-Com.)

Van de zijde van het bestuur wordt tegen die diefstallen niets gedaan; men laat den dieven de gelegenheid hun slag te slaan, hoewel de politie zeer goed bekend is met de plaatsen waar het gestolen goed wordt opgeborgen.

De ijzeren voorwerpen, die bij de spoorwegen gebruikt worden, zijn van betere kwaliteit dan die welke gemaakt zijn van Chineesch ijzer en daarom zeer gewild.

Men brengt de ontvreemde voorwerpen te gelegener tijd in den smeltkroes en maakt er dan messen, scharen, schoppen enz. van, welke artikelen bij den verkoop goede prijzen behalen.

De politie sluit echter goedig hare oogen en ziet niets.

De spoorbaan van Khaifengfu naar Konanfu wordt in zekere tijden van het jaar door de hooge waterstanden in de Honghorivier, tengevolge van hevige regens, dagelijks overstroomd, terwijl men nog niet de deugdelijke middelen heeft gevonden om dien geweldigen watertoevoer oordeelkundig te verspreiden.

Het eenige wat men thans doet, is, de oevers der rivier steeds met aarde ophoogen.

De opgehoogde aarde blijft echter vochtig en is dientengevolge niet geschikt om daarop boomen en gras te planten, waardoor aan den dijk een zekere stabiliteit zou kunnen worden gegeven.

Ook aan de spoorbaan van Peking-Hanau wordt door die periodieke regens jaarlijks veel schade toegebracht, welke zich niet alleen uitstrekt over honderden mijlen weg, maar ook over bruggen, die somtijds plotseling worden weggeslagen, zooals nog onlangs te Honan geschiedde.

Deze brug wordt thans vervangen door een nieuwe, welke door een Fransch ingenieur wordt gebouwd.

Het wordt een last genoemd voor het groote publiek, dat het Spoorweg-personeel in China geen ambtskleeding draagt. Ambtenaren, personeel belast met het toezicht, stationschefs, klerken en werkvolk zijn dientengevolge moeilijk van elkander te onderscheiden.

Ook zijn er meer ambtenaren dan strikt noodig is en het ongeluk wil bovendien nog, dat deze categorie van dienaren elkander onderling niet vertrouwen. Instede van één conducteur zijn er steeds drie, die toezicht op elkander houden.

Dikwijls kan men waarnemen, dat bij den verkoop van plaatsbiljetten, de ambtenaar, die ze moet verstrekken, eerst nog praatjes houdt met zijne vrienden en kennissen en het publiek laat wachten.

Men veroordeele deze gebreken echter niet te sterk, zegt de schrijver. China is nog pas in het begin van de ontwikkeling en moet nog een geheele leerschool doormaken. Geleidelijk zullen wel betere toestanden worden geboren.

Van Vreemde Koloniën.

De Engelschen in Belgisch Congo.

Emil Zimmermann, een Duitsch-onderzoekingsreiziger, die zich thans in Midden-Afrika bevindt, schreef van daar onder andere het volgende aan de Hamburger Nachrichten:

Er zijn in Katanga twee soorten van Engelschen: zulken die niets liever zouden wenschen dan onder de Belgische heerschappij te blijven werken, indien de Engelschen er niet in slagen Katanga voor zich te verwerven, en anderen, die in Belgisch-Congo een toevluchtsoord hebben gevonden, waar de straffende hand hen niet bereiken kan, waarom zij uit de Kaapkolonie of Rhodesia zijn uitgeweken. Daar het Belgisch bestuur in de huidige omstandigheden niets tegen die elementen van twijfelachtige waarde kan ondernemen, trachten dezen den toestand zoo lang mogelijk te bestendigen. Zij stellen alles in het werk om incidenten in het leven te roepen en ruien de bevolking tegen de Belgen op om te kunnen zeggen, dat dezen zich aan wreedheden schuldig maken, wanneer het er op aankomt om handelend op te treden. Zij nemen 'n ongehoord aanmatigende houding aan tegenover het bestuur en de politie in de kolonie. Voor hen bestaan hier wetten noch bestuur. Het Europeesch politiepersoneel is absoluut onvoldoende en men kan geen inlandsch personeel gebruiken om tegen Europeanen op te treden, terwijl ten slotte nog altijd de tusschenkomst van de Engelsche regeering ten behoeve van deze ongewenschte elementen moet worden gezocht.

Indien Engeland zonder eenig voorbehoud de Belgische autoriteit erkende, zou de toestand onmiddellijk in het reine zijn. Maar de Engelschen spannen zich er, integendeel voor, om niet alleen kapitalen in Katanga binnen te brengen, maar ook hunne politieke agenten, en alles wijst er op, dat zij zich niet bij de occupatie van dit land door de Belgen zullen neerleggen.

Toegegeven, dat er in Congo wel eens gevallen van afpersing zijn voorgekomen, daar geloofwaardige personen daarvan hebben melding gemaakt. Maar ziet men dan niet precies hetzelfde in Engelsche kol. gebeuren? En is 't dan niet waar, dat thans in Congo geen wreedheid meer tegenover den inboorling voorkomt, die nu naar eigen verkiezing al dan niet kan arbeiden? De Belgen zijn in dit opzicht met de beste bedoelingen bezield en verdienen te worden aangemoedigd.

Zoolang Engeland de annexatie van Congo door België niet zal hebben erkend, zal men telkens in de Engelsche pers berichten aantreffen over beweerde wreedheden in Congo. Door eene beslissing uit te stellen, terwijl het schuim van Zuid-Afrika zich in de kolonie ophoopt, wekt de Engelsche regeering den indruk eene nieuwe Jameson-affaire voor te bereiden. Indien het daartoe mocht komen, zal dit aan de Duitsche belangen groot nadeel toe brengen, daar de Duitsche belanghebbenden spoedig het veld zouden moeten ruimen, zoodra het Engelsche gezag in deze streek zou zijn gevestigd.

Engelsch-Indisch gevangeniswezen.

Onlangs gaf Winston Churchill zijn voornemen te kennen, om het leven der gevangenen in Engeland wat dragelijker te maken, door muziekuitvoeringen en voorlezingen. Onmiddellijk waren de bladen in Engelsch-Indië er bij om te betoogen, dat zoo iets nu juist wat zou wezen voor de gevangenissen in die kolonie, teneinde het harde lot der inlandsche gevangenen te verzachten.

De Times of India merkte op, dat men alvorens het bedoelde pleit te leveren beter hadde gedaan kennis te nemen van het verslag over het gevangeniswezen in de Centrale Provinciën. Men zou dan hebben ontwaard, dat het strenge regime der Engelsche gevangenissen daar geheel ontbreekt.

De directeur van eene Engelsch-Indische gevangenis verklaarde eens bij het bezoek, dat de gouverneur der provincie aan die instelling bracht, dat de kakkerlakken en de opzichters er het meest de aan-

dat natuurlijk maar bijzaak was en dus eenvoudig moest blijven weer niet mooi genoeg! 't Moest fraaier bewerkt zijn voor zulk een overigens best bruikbaar „vouwbeen" of „papiermes"! Welnu, dat kan wel, wanneer men in plaats van een lanspunt een patrem of vrouwe-keris neemt, met een fijn besneden oekiran als greep, versierd met den gebruikelijken ring of mendaq en desnoods nog met een fraai bewerkte seloet om de basis er van. Maar dat kost dan ook weer meer aan houtsnij- en goudsmidsarbeid, al worden beide ringen niet van zuiver goud, maar van verguld zilver (silih asih) gemaakt.

Wat zal er van dien edelen tak van Javaansche kunstnijverheid worden als ik niet meer leef? Mijn voorraad Kruppsche nikkelplaatjes komt, volgens mijn uiterste-wilsbeschikking, in bezit van den prins. Maar mijn ijveren voor de voortdurende ontwikkeling en verbreiding van die kunst? De prins zelf heeft andere verplichtingen, die zijn tijd in beslag nemen en kooplieden, die haar in het belang van eigen winstbejag uitbuiten, deugen daarvoor niet. Ik had gehoopt op Oost en West te Batavia, maar... dat kan niet doen, wat ik deed. 't Heeft uitgaven die ik niet heb, en die het noodzaken den verkoopprijs te verhoogen. Dat moet Oost en West in Den Haag ook doen, maar heel erg is dat niet, als het een keris, waarvoor het den empoe f 42 en verder spoorvracht naar Semarang en bootvracht naar Nederland en nog f 1 voor het djatihouten kistje betaalt in de toko Boeatan, voor 55 gulden te koop stelt.

Een koopvrouw alhier, die geen kistje en geen vracht betaalt, vraagt voor zulk een weeldewapen wel 60 gulden en meer, en schijnt dus meer er aan te moeten verdienen dan de wapensmid zelf, die met al zijn helpers een kleine maand er aan arbeidt!

Natuurlijk heb ik er niet aan gedacht, mijn dagblad-opstel van 2 April (in De Locomotief van 12 April) in overdruk Z. H. den hertog na te zenden. Wel zond ik dat, als andere van mijn imprimata, aan Z. K. H. onzen prins Hendrik, die mij door zijn secretaris en adjudant, kapitein Jhr. van Suchtelen van de Haare daarvoor liet danken.

Ik wilde dat Z. K. H. weten zou, hoe weinig men tegenwoordig in Jogjakarta mijn streven waardeert.

Maar toch is Zijn broeder, hertog Johann Albrecht, door een toeval met den inhoud er van bekend geworden. Ik had het aan een mij bekend landgenoot van Z. H. gezonden, aan wien ik verzocht mij in te lichten hoe ik een anderen Duitschen vorst, prins Rupprecht van Beieren, bedanken moest voor het fraai, eigen onderteekende portret, dat die K. H., de toekomstige koning van dat rijk, mij als een blijk van belangstelling in mijn wetenschappelijken arbeid, met een vriend schrijven van Zijn adjudantuur had doen toekomen.

Zulke blijken van waardeering zijn dubbel aangenaam, wanneer eigen landgenooten ze ons onthouden.

Maar mijn vriend, de raadsman van Duitschen bloede, toonde mijn dagblad-overdruk aan Z. H. den hertog en lichtte Hem over de beteekenis daarvan in. Wat ik nu nog van mijn ontmoeting met dezen vorst hopen kon, is dat zijn voorspelling aan den Pakoealamanschen wapensmid moge vervuld worden, dat de man een grooten naam zal winnen in Duitschland, en dat dit blijken moge door meer dan een opdracht voor edele proeven van de uit haar verval herlevende pamor-smeedkunst. Moge ook dit opstel mijn landgenooten andermaal opwekken die kunst te steunen! *)

Jogjakarta, 6 Juli 1910. Dr. I. GRONEMAN.

*) De directie van *Boeatan*, Heulstraat 19, Den Haag, is volgaarne bereid zich met de bestelling van een en ander te belasten. (*Red.-Com.*)

dacht verdienden. Wat de opzichters aangaat, was het bekend, dat zij de gevangenen des nachts uitlieten voor eene escapade naar het nabijgelegen dorp mits dezen beloofden vóór het aanbreken van den dag terug te keeren. Een pakje tabak of een dergelijk klein geschenk achtten de wakers reeds een voldoende belooning voor hunne voorkomendheden.

Het Bombaysche blad ontleent nu aan genoemd verslag, dat in eene der gevangenissen, waarover het handelt, disciplinaire maatregelen moesten worden getroffen, om een einde te maken aan een staat van zaken, waarbij gevangenen en bewaarders met elkander omgingen als leden van een gelukkig huisgezin, waarvan de oudsten der gevangenisbewoners aanspraak maakten op bijzondere voorrechten en hunne aanspraken erkend zagen.

De verslaggever, kolonel Lane, deelt vermakelijke staaltjes van het Engelsch-Indisch gevangenisleven mede: hoe de habituéelen in de gevangenis terugkeeren als in hun tehuis, hoe zij zich het leven daar aangenaam weten te maken, door bijvoorbeeld steeds weer in hetzelfde bedrijf werkzaam te worden gesteld, waarvoor zij eenige neiging gevoelen, en dan natuurlijk nooit meer te werken dan hun lief is, terwijl ze dan ook nog wel eens in de gelegenheid komen om de vruchten van hun arbeid ten eigen bate te verkoopen. Gestolen wordt er in de gevangenissen aanhoudend. De gevangenen hebben dikwerf tabak in hun bezit, dat zij op oneerlijke wijze uit den gouvernementsvoorraad moeten hebben verkregen. Aan simulatie, om in de ziekenzaal te worden opgenomen of betere voeding te bekomen, is natuurlijk al evenmin gebrek als in instellingen en inrichtingen elders. Maar typisch is het aangehaalde geval van een man, die achttien jaar in de gevangenis had doorgebracht, en eindelijk op zekeren dag weer in zijn tehuis opgenomen, zich met een verzoekschrift wendde tot den inspecteur-generaal, waarin hij betoogde, dat het hem niet mogelijk zou zijn de hem laatstelijk toebedeelde straf uit te zitten, nu hij bij het oliepersen werd werkzaam gesteld, terwijl hij vroeger steeds ander werk had verricht en daarmede goed overweg kan.

Opium-smokkelaars in de Straits.

Uit de Straitsbladen blijkt, dat nog steeds van uit Singapore getracht wordt, opium in Nederlandsch-Indië binnen te smokkelen. Tevens blijkt echter, dat in die Engelsche kolonie een wakend oog gehouden wordt op het gedoe dier lieden, die meerendeels Chineezen of van Chineesche afkomst zijn en natuurlijk behooren tot de hardste schreeuwers over de onbillijkheid van den pasdwang. Die lieden zien zich gelijk te begrijpen valt, liefst zoo min mogelijk beperkt in hunne vrijheid van beweging, waardoor het hun zooveel te gemakkelijker zou vallen hun winstgevend bedrijf uit te oefenen in Nederlandsch-Indië.

De Straits-Times meldt, dat een vroeger te Batavia woonachtig handelaar, Tan Tsjeng Poh, reeds met een Europeaan in dienst van het koloniaal bestuur, die zich voor een Franschen opiumsmokkelaar uitgaf, zou hebben afgesproken dezen 500 tails opium te zullen leveren, maar toen de levering zou geschieden, weigerde, omdat er te veel politie in de buurt was. De man werd toch met zijn zoon in hechtenis genomen, maar moest natuurlijk wegens gebrek aan bewijs worden vrijgesproken.

Omstreeks denzelfden tijd, waarop dit voorviel, werden twee Chineesche vrouwen, van Kanton afkomstig aangehouden en veroordeeld, wijl zij bij het aan boord stappen op de Haiphong, met bestemming naar Batavia, in het bezit van opium bevonden werden, dat zij, gelijk ze beweerden, hadden meegenomen voor haar ouden vader, die te Batavia ziek lag.

De medewerking van het bestuur der Straits-Settlements om den smokkelhandel in opium tegen te gaan mag zeker wel op prijs worden gesteld.

Rubber in Duitsch Oost-Afrika.

Het Engelsch kapitaal schijnt zich het monopolie der rubber-cultuur te willen verzekeren. Niet alleen in Nederlandsch-Indië koopt het rubber-landen of voor de cultuur van rubber geschikte terreinen, maar ook in Duitsch-Oost-Afrika gingen verscheidene rubber-aanplantingen in Engelsche handen over.

De Koloniale Zeitschrift merkte naar aanleiding van dien overgang op, dat de Duitsche planters wel eens bedrogen zouden kunnen uitkomen, daar de Engelsche tusschenpersonen hunne beloften mogelijk niet zullen nakomen, wijl de planters op de voorgestelde transacties zijn ingegaan, zonder de noodige waarborgen te verlangen.

Het blad raadt echter den planters aan, om, indien een aannemelijk bod onder goede waarborgen wordt gedaan, dat aan te nemen. Want eenerzijds zal de verkregen koopsom hen in staat stellen nieuwe aanplantingen aan te leggen, terwijl het, van een ander oogpunt bekeken, niet te verwachten is, dat de nu opgerichte Engelsche maatschappijen gedurende een onbepaalden tijd zullen blijven bestaan, veeleer aan te nemen is, dat dezen zich te eeniger tijd tegen een lageren prijs dan de koopsom van haar bezit zullen moeten ontdoen.

Intusschen heeft het bestuur van Duitsch-O.-Afrika in den overgang van Duitsche rubberlanden in Engelsche handen aanleiding gevonden om in de huurvoorwaarden van bedoelde terreinen wijziging te brengen, voor het geval de oorspronkelijke huurders hun pacht overdoen. Dit levert voor de Engelsche tusschenpersonen voor de reeds beklonken transacties natuurlijk een argument op, om hunne beloften niet gestand te doen. Door het planters-syndicaat in Duitsch-Oost-Afrika is dan ook reeds tot het bestuur het verzoek gericht, om het betrekkelijk besluit te wijzigen.

Overigens merkt het tijdschrift nog op, dat het niet noodig is, te vreezen, dat de Engelschen zich meester willen maken van Duitsch-Oost-Afrika, door het verwerven van rubber-aanplantingen.

Een kranige tocht.

Het is aan de Ivoorkust in West-Afrika nog steeds niet rustig. Twee colonnes, de eene onder majoor Maritz, de andere onder majoor Garinier, opereeren nog, elk ter sterkte van 500 geweren, tegen de Agba's en Abbeys. De Abbeys zijn wel is waar reeds ten deele onderworpen, maar nu rest nog het moeielijke werk om de rust te consolideeren. Dit werk laat echter majoor Garinier toe, nog een deel van zijne macht te bestemmen voor samenwerking met de colonne-Maritz.

Zooals men weet, gaven de Abbeys het sein voor den opstand in deze kolonie, waar men toen geenszins op die mogelijkheid was voorbereid en dientengevolge moeilijke oogenblikken doorleefde. Van verschillende kanten werden troepen aangetrokken en zoo kreeg luitenant Dor te Kati in het gewest Boven Senegal en Niger last om met tweehonderd geweren naar Boeaké te marcheeren, teneinde zich met die macht ter beschikking te stellen van den commandant der troepen aan de Ivoorkust.

Luitenant Dor volbracht dien tocht over een afstand van 860 K.M. door een moeilijk, tengevolge van den regentijd slecht begaanbaar terrein in 39 dagen. Te Bocaké aangekomen nam deze officier onmiddellijk deel aan de operatiën waarbij het hem gelukte de opstandelingen van den spoorweg naar het Zuiden terug te drijven. Den 14en Juli l.l. gewond door een kogel, die zijn linkerarm doorboorde bleef hij het bevel voeren over zijn detachement, totdat zijn toestand repatriatie tot volkomen herstel noodzakelijk maakte.

Wat zouden onze Atjeh-critici zeggen, indien men een jong luitenant met 200 man naar een in opstand gekomen streek zond over een afstand van hier naar München bijv., door moeilijk begaanbaar terrein, met de kans op verzet gedurende den tocht.

Onverantwoordelijk, zou men mompelen, neen uitschreeuwen, wijl men immers geen initiatief wil zien gekweekt, geen durf, in strijd met een zoo juist woord van Danton, die voor het succes noodzakelijk achtte: „durf, nog eens durf, en altijd durf."

Durf is daar in verschillende deelen van West-Afrika zeker wel een eerste vereischte, daar behalve aan de kust zoo goed als nergens de rust behoorlijk verzekerd is.

Dat ondervonden nog laatstelijk de officieren en onderofficieren die met de „Gouverneur Ballay" van Brazzaville naar het Tsjad-district waren gedirigeerd om hunne collega's aldaar af te lossen. Het stoomschip geraakte op een klip, maar hoezeer het water maakte, bleef het voor zinken behoed door de rotsen, die het bleven dragen. Ware dat niet het geval geweest, dan zouden allen er het leven bij hebben gelaten behalve de zwarten aan boord, die zich onmiddellijk van de eenige boot hadden meester gemaakt, daar zelfs zij, die zwemmen konden en dus den wal hadden kunnen bereiken, daar zeker door de wilde, menscheneetende bevolking zouden zijn afgemaakt.

De toestand in Indo-China.

Volgens berichten uit Saigon van den 15en Juli l.l. moet het thans vaststaan, dat de doodgewaande zoon van den Dé-Tham, Ca Huynh, nog springlevend is en zich evenals zijn vader weder in het district Yen Thé ophoudt, ieder aan het hoofd van een bende, ter sterkte van vijftig man, onder wie zich twintig Chineesche hervormers bevinden.

De majoor Bonifacy kon er, niettegenstaande de talrijke colonnes, waardoor hij de streek laat door kruisen, maar niet in slagen den ouden roover te vatten.

In eene andere provincie van Indo-China, Laos, maakt de inlandsche gouverneur van Hon Tai, Tiao Van Apoun, het 't bestuur lastig. De man had heel wat op zijn kerfstok, waarvoor hij begreep ter verantwoording te zullen worden geroepen, waarop hij het geraden achtte de onder zijn bestuur geplaatste streek tot opstand tegen het Fransch gezag aan te zetten. Men is dien opstand wel is waar weer meester geworden, maar de ontrouwe gouverneur heeft kans gezien de wijk te nemen naar de Chineesche grens. Hier staan echter 300 man Chineesche troepen gereed, hem op te vatten. Valt de man nu den Franschen of Chineezen in handen, dan zal de toestand in Boven Laos wel spoedig weer geheel in het reine komen; zoo niet, dan is er nog heel wat onrust van dat heerschap te wachten.

Aan het gevaar ontsnapt.

De bekende Fransche reiziger en onderzoeker, Chevalier, is in Dahomey aan een groot gevaar ontsnapt.

Terwijl hij in een ravijn in het Attacora-gebergte gehurkt in het gras, een zeldzame plant uit den grond trok, werd hij door een giftige slang gebeten, zonder dat hij zulks dadelijk bemerkte. Bij het herboriseeren had hij telkens last van de mieren en dacht ook door een mier te zijn gestoken, maar weer te paard gestegen gevoelde hij spoedig eene soort van bedwelming over zich komen, waarna hij in elkaar stortte.

De negers, die bij hem waren, droegen hem op hunne schouders naar het naastbijgelegen, vier kilometers verwijderd dorp, waar hij den bestuursambtenaar weer aantrof, die hem op zijn tocht vergezelde. Nagenoeg bewusteloos, wist hij echter zijn metgezel, die nutteloos werk verrichtte, door de wond die reeds een uur geleden was toegebracht, uit te zuigen, nog te beduiden uit zijn medicijnkistje een Pravaz-spuitje en serum van Calmette te nemen, die hij reeds twaalf jaar op zijn reizen had meegenomen.

Het tegengif voldeed, daar reeds bij de eerste prik verlichting merkbaar was. Een koerier werd naar den op 25 kilometer afstand gelegen post gezonden, opdat van daar de honderd kilometer verder gestationneerde geneesheer telegrafisch kon worden ontboden. De geneesheer reisde een dag en nacht door en kwam ter plaatse toen Chevalier weer geheel buiten gevaar was.

Het meest typische van het geval, zegt deze, was dat hij zich na die slangenbeet zoo recht gezond voelde, alsof het gif of het tegengif al de bacillen had gedood, die zich gedurende een verblijf van twintig maanden in de wildernis in zijn lichaam hadden vergaard.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Tijdschrift voor Nijverh. en Landb. in Ned.-Indië.

De Juli-Aug.-aflevering opent met een, blijkbaar met groote kennis van zaken geschreven, artikel van X., over de aankoop van den spoorweg Batavia-Buitenzorg in de Tweede Kamer. Toen het artikel geschreven werd, was nog geen eindbeslissing door de Kamer genomen, terwijl bij de verschijning in druk het wetsontwerp reeds sedert lang was verworpen. Men zou dus kunnen aanvoeren, dat de beschouwingen van X., die zich een warm voorstander van de overname betoont, als mosterd na den maaltijd komen; dit is slechts gedeeltelijk juist, want hetgeen door den schrijver met zulke krachtige argumenten wordt betoogd, kan op vele punten behulpzaam wezen tot het vormen van een oordeel over de vraag of in 1913 al dan niet tot naasting door den Staat van de lijn Batavia-Buitenzorg dient te worden overgegaan.

De overige inhoud dezer aflevering bestaat uit het vervolg der studie van de heer S. A. Reitsma, adj.-chef der S. S. op Java, getiteld: Een en ander over de verantwoordelijkheid van spoor- en tramwegen in Ned.-Indië bij aanname, vervoer en aflevering van goederen, en voorts een opstelletje over alang-alang bestrijding, door L. S.

De Zending in Midden-Celebes.

In de Nederlandsche Zendingsbode van 26 Aug. j.l. vervolgt Dr. N. Adriani zijn beschouwing over „De nieuw bekend geworden landen van Celebes". Speciaal bespreekt hij thans de „nieuw ontdekte landen" Boengkoe en Mori en de plicht van Christelijk Nederland om de bevolking dier streken het Evangelie te brengen als men niet wil dat deze door den Islam veroverd worden.

Even geven wij Dr. A. zelf het woord: „Dat Boengkoe en Mori nieuw ontdekte landen van Midden-Celebes zijn, wil niet alleen zeggen, dat zij voortaan door het Nederlandsch-Indisch Bestuur worden geregeerd, zoodat de bevolking tot orde en welvaart komt, maar ook dat de Islam er zijn zege-

vierenden intocht doet en waarschijnlijk aan den voortgang van het Christendom aan den Oost-oever van het Posso-meer een grens zal stellen.

Daarom moeten deze nieuw ontdekte landen ook door de Christenen van Nederland worden ontdekt. In den tijd waarin de verschillende Nederlandsche Zendingsgenootschappen werden opgericht, kende men voornamelijk Java, Madoera en Sumatra, maar men had toen voor de Buitenbezittingen, behalve Ambon en de Minahassa, slechts zeer weinig belangstelling. Maar nu onze kennis van de Buitenbezittingen in de laatste jaren zoozeer is uitgebreid, en wij bijvoorbeeld thans weten dat er op Midden-Celebes nog uitgestrekte Heidenlanden bestaan, die bij tijdig optreden der zending tot een groot en krachtig samenhangend Christengebied kunnen worden, nu wordt het zaak om ernstig aan het bezetten dezer nieuw ontdekte landen te denken. Wanneer de Zending hen aan zichzelf overlaat, zullen zij binnen eenige tientallen jaren geheel Mohammedaansch zijn en het gebied der zending in de Posso-streek inperken tot een betrekkelijk klein gebied, want wat aan den Islam verloren gaat, is vooreerst niet terug te winnen.

Indisch Militair Tijdschrift.

Aflevering 7 van den loopenden jaargang bevat de navolgende bijdragen: Het reglement voor de Japansche Infanterie van 8 November 1909 (slot), door J. C. Pabst. — Enkele gegevens omtrent het Indisch snelvuur geschut, door A. F. A. Hoog (vervolg). — Opmerkingen naar aanleiding van „Een onbetrouwbaar geschiedschrijver". — Het Australische Leger (vervolg). — De Infanteriestrijd. Eenige beschouwingen naar aanleiding van ons R. I. II Hoofdstuk VI, door D. Merens. — Een tegenstrijdigheid, door B. — De schietopleiding der Infanterie, door N. — Het kanonvooruitloop geschut (vervolg). — Van vreemde legers. — Nogmaals inlandsche officieren. Het artikel van den kapitein L. F. van Gent over dit onderwerp in een der vorige nummers van het I. M. T. heeft de aandacht getrokken en instemming verworven van een groot gedeelte der Indische pers. Het N. v. d. D. in N.-I. knoopte er eene beschouwing aan vast, waarin o.m. gezegd werd: Met het voorbeeld van de inlandsche controleurs bij het B. B. voor oogen, behoeft men niet in twijfel te verkeeren omtrent het lot van de jonge instelling: die is bij een dergelijke aarzelende, halfslachtige houding der Regeering ten doode opgeschreven. En in aanmerking genomen de opmerkingen van den heer Van Gent, speciaal waar hij het heeft over de gevaren aan een onvoldoende, in eene verkeerde richting geleide opleiding, is dat wellicht ook maar het beste.

De J a v a - b o d e ziet de zaak niet zóó somber in, ze heeft hoop, dat de Regeering liever ten heele keeren, dan ten halve dwalen zal, maar is het met het N i e u w s eens, dat slechts dan wanneer de regeering zeer spoedig de opleiding van de inlandsche officieren wijzigt en overeenbrengt met die hunner aanstaande Europeesche collega's en zeer spoedig een beslissing neemt omtrent de thans geslaagde candidaten (Radens Mardjana, Santosa en Wardinan), er sprake kan zijn van een slagen van het nieuwe instituut.

Als Extra-Bijlage bevat dit Nr. van het Ind. Mil. Tijdschr. eene „Beschrijving van het Chineesche leger en overzicht over den militair-politieken toestand van China in 1909".

Rijks Ethnographisch Museum.

Het verslag van den directeur (Dr. H. H. Juynboll) van 's Rijks Ethnographisch Museum te Leiden over het tijdvak van 1 Oct. 1908 tot 30 Sept. 1909 is dezer dagen verschenen. De indeeling is als vorige jaarverslagen, n.l.: mededeelingen het personeel, de gebouwen enz., betreffende; eene opsomming der aanwinsten, waarbij Ned.-Indië een belangrijke plaats inneemt; het gebruik van het Museum gemaakt, enz. Bovendien is er in opgenomen het Verslag van een studiereis van den conservator H. W. Fischer naar verschillende musea in Duitschland en Oostenrijk in Aug. en Sept. '09.

De cultuur van Hevea.

Onder dezen titel, met toevoeging van: Handleiding voor den planter, heeft Dr. P. J. S. Cramer, tegenwoordig Directeur van den Landbouw in Suriname een fraai geïllustreerd werk (bij J. H. de Bussij te Amsterdam) uitgegeven, waarvan nu eens met het volste recht getuigd kan worden dat het in eene bestaande behoefte voorziet nu de cultuur van caoutchouc ook in onze koloniën zoo'n hoogen vlucht neemt.

Het werk is het resultaat van een aan den schrijver in 1909 verstrekte opdracht om een bezoek te brengen aan rubber-ondernemingen op het Maleische schiereiland en Ceylon en zich op de hoogte te stellen van de werkwijze bij de cultuur en de bereiding van dit product in zwang.

Monumenten op Java.

De hoogbejaarde Dr. I. Groneman, eere-voorzitter en oud-voorzitter der voormalige Oudheidkundige vereeniging, te Jogjakarta blijft met jeugdigen ijver bezield voor de bestudeering van Java's bouwvallen. Onder den titel „Oudheidkundige aanteekeningen IV" heeft hij thans weder een geschrift het licht doen zien, dat voornamelijk handelt over de tjandi's Baraboedoer en Mendoet. Gaarne vestigen wij er de aandacht op.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 34: De rietsuiker-industrie in de verschillende landen van productie. VIII. De Britsch West-Indische eilanden, door H. C. Prinsen Geerligs. — Over de aanwezigheid van gisten in fermenteerende thee en de eventueele invloed daarvan op de fermentatie, door Dr. A. W. Nanninga. — De inspectie der riettuinen, door Hugo de Clerq. — Verslag van het Koloniaal Museum te Haarlem over 1909. — Preanger Kina bond. — De uitgifte van mijnbouw concessiën in de Grankreek. — Jaarverslag over 1909 der Nederl. Kamer van Koophandel in Australië te Melbourne. — Voor jonge spoorwegingenieurs, door K. S. — Kultuurberichten (Tegen vergiftiging door nicotine. — Is benzoëzuur voor het conserveeren van voedingsmiddelen geoorloofd? enz.). — Kleine mededeelingen (Een nieuwe spoorweghaven voor Semarang. — Grensregeling tusschen Duitsch- en Nederlandsch Nieuw-Guinea, enz.). — Financiëele berichten en verslagen, en de overige gewone wekelijksche rubrieken.

Weekblad voor Indië. No. 14.

Inhoud: Scheepsdoop, door Ganesa. — Het wezen der verzekering, door V. d. M. — „De Boekzaal", door F. Smit Kleine. — Jampie, door Fabricius. — Indisch natuurleven. I. Roode bruidstranen (met teekeningen), door A. J. Koens. — De ramp te Wlingi (met foto's), door M. — De „Batavia" te Soerabaja (met foto's), door M. — De Paupers. Roman uit de Indische samenleving (vervolg) door Victor Ido.

Multatuli-literatuur.

Met den titel: „Een zaaier ging uit om te zaaien" heeft de vereeniging „De Dageraad" een brochure uitgegeven „bij de herdenking van het verschijnen van Multatuli's Max Havelaar 1860-1910", waarin zijn bijeengebracht die artikelen, waarbij Douwes Dekker in de allereerste plaats als v r ij d e n k e r gehuldigd wordt en wel:

Mr. J. N. van Hall. Rede ter opening van de Multatuli-herdenking op 7 Mei 1910. — Dr. W. Meyer, Multatuli als vrijdenker. — A. H. Gerhard, Multatuli bestudeeren. — A. E. Mendell, Multatuli en Björnson.

Verder bevat het werkje Multatuli's portret en een facsimilé van een gedeelte van zijn laatsten brief aan Dr. A. Gorter, gepost te Nieder-Ingelheim den 14 Februari 1887.

Een prachtwerk.

In het vorig overzicht kon nog even den titel vermeld worden van een door het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen te Batavia uitgegeven prachtwerk, bestaande in twaalf platen, die een indruk geven van een gedeelte der ethnografische schatten die het Museum van voornoemd Genootschap bevat; we zeggen van een gedeelte omdat ongetwijfeld op deze platen meerdere zullen volgen. Ze zijn prachtig in natuurlijke kleuren afgebeeld door den heer J. W. Teillers; de verklarende tekst is in de Nederlandsche en Engelsche taal gesteld.

De platen stellen achtereenvolgens voor: I. Een allerfraaist besneden deur, afkomstig van Talaga (Cheribon). II. Een idem afkomstig van Tjakra Negara (Lombok). III. Atjehsche wapens. IV. Gevlochten zakken voor sirihbenoodigdheden (Gajo- en Alaslanden). V. en VI. Bronzen voorwerpen in de Archaeologische verzameling. VII.-IX. Bijlen afkomstig van Rotti. X-XII. Schuitvormige bakken (lelantjan) van gedreven goud, afkomstig van Bali.

Het arbeids-vraagstuk.

Men mag gerust zeggen, dat dit lastige onderwerp in den laatsten tijd ter dege van alle zijden bekeken wordt, sedert Mr. A. Paets tot Gansoyen zijn ontwerp-koelieordonnantie voor Java het licht deed zien.

In Afl. 24 van het Bijblad van het Archief voor de Java-suikerindustrie ziet de heer P. J. F. van Heutsz deze kwestie nader onder oogen, naar aanleiding der registratie-plannen der firma Falkenberg en Co. te Bandoeng. Deze, door den heer v. H.

toegejuichte, plannen komen in hoofdzaak neer op het navolgende.

Er zal te Bandoeng een hoofd-registratiekantoor gevestigd worden met bijkantoren te Soekaboemi, Tjandjoer, Garoet, Soemedang en Tasikmalaja. Koelie's (vaste koelie's) zullen worden geregistreerd en alzoo vastgelegd worden. Aan elke koelie wordt een identificatieboekje, verschillend voor elke afdeeling, uitgereikt, waarop een stamboeknummer en zijn duimdruk voorkomen en waaraan of waarop zijn portret wordt vastgehecht. Voorts zal in het boekje worden vermeld het genoten voorschot bij indienstreding en het loon, waarop hij is aangenomen. De duplicaten daarvan worden op het betrokken registratiebureau bewaard. Het zal noodig zijn ook de terugbetalingen op het genoten voorschot op origineel- en duplicaatboekje te vermelden of periodiek bij te schrijven en ook verhooging of verlaging van loon, boete etc. te vermelden.

Worden nu ook nog de livretten door het plaatselijk besturend inlandsch hoofd door handteekening gewaarmerkt, en wordt deze handteekening gedeponeerd, dan kan aan die livretten in geval van geschil bewijskracht verzekerd worden, mits zij aan een nader te bepalen zegelrecht worden onderworpen. Op deze wijze zou de ondernemer op practische wijze tegen o p l i c h t i n g kunnen worden beschermd.

Vervolg opgave van bladen en tijdschriften welke nieuw ter lezing zijn gelegd in de Leeszaal, Laan v. Meerdervoort 195, Den Haag, die dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 10 uur vóór- tot 6 uur namiddags.

De Javabode t/m 3 Augustus '10;
De Sumatrapost t/m 4 idem;
Bataviaasch Nieuwsblad t/m 3 idem;
De Locomotief t/m 1 idem;
Het Soer. Handelsblad t/m 2 idem;
De Sumatrabode t/m 5 idem;
Tjahaja-Sumatra l/m 4 idem;
Ned.-Ind. Effectenblad t/m 4 idem;
De Ind. Mercuur no. 35;
Handelsberichten v/h Min. v. Landbouw no. 180;
De Banier nos. 29 en 30;
Weekblad voor Indië no. 14;
Bandera Wolanda no. 61;
Onze Vloot no. 12.

Leestafel HEULSTRAAT 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat No. 17, den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 uur tot 6 uur 's namiddags.

Museum voor Land- en Volkenkunde, verslag van het jaar 1909.

Verslag van den Directeur van 's Rijks Ethografisch museum te Leiden over het tijdvak 1 October 1908 tot 30 September 1909.

Bulletin van Het Koloniaal Museum te Haarlem, No. 45, bevattende het Jaarverslag 1909 met Bijlagen.

Met de Rott. Lloyd naar Egypte, Ceylon, Sumatra en Java, door A. Werumeus Buning.

Inlandsche landraadvoorzitters en Inl. bestuursambtenaren door F. Fokkens.

Acht dagen in de Padangsche bovenlanden door L. C. Westenenk.

Inl. ambtenaren ter Sumatra's Westkust no. 1.

Tijdschrift Minangkabau Vereeniging.

12e jaarverslag van den nationalen bond voor vreemdelingenverkeer in Nederland.

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bataviaasch Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soerabaiasch Handelsblad, Nieuwe Soer. Crt., Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door recht, De Stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, Jong Indië, De Boodschapper, Revue économique, Indische gids, Weekblad voor handeldrijvenden en industrieelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Sociaal Weekblad, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Ned. Zendeling-genootschap, Indisch genootschap, Weekblad voor Ned.-Indië, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien, en tal van andere brochures, jaarverslagen, enz. enz.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dagel. Bestuur der Vereeniging.

Verzoek om geldelijken steun voor de studie van een verdienstelijk jongeling.

Het bestuur van de Vereeniging „Oost en West" doet een krachtig beroep op den weldadigheidszin en de offervaardigheid van de leden dier vereeniging, ten behoeve van een jongeling van Indische afkomst, die na voorbereidende studiën in zijn geboorteland op 17-jarigen leeftijd werd toegelaten tot de 5e klasse van een gymnasium hier te lande, het daarop volgend jaar met goeden uitslag het staatsexamen voor toelating tot een der hoogescholen heeft afgelegd en die thans in de rechten wenscht te studeeren.

Het zou ten zeerste te betreuren zijn, als deze jongeling, die, ook volgens de verklaring van zijn leermeesters, door zijn buitengewoon goede geestvermogens en groote werklust bij voortgezette studie een schoonen toekomst tegemoet gaat, aan zijn verlangen geen gevolg zou kunnen worden gegeven doordat zijne ouders en aanverwanten niet in staat zijn de kosten aan de studie verbonden ten volle te dragen.

Een som van f 600 in eens zal vermoedelijk toereikend zijn om in het te kort te voorzien, daar naar alle waarschijnlijkheid deze jongeling na eenjarig verblijf aan de universiteit verder uit een studiebeurs zal kunnen worden ondersteund.

Menschenvrienden, steunt dezen jongeling en zendt Uwe bijdragen aan de secretaris onzer vereeniging, den heer E. van Assen.

Mocht de totaal gevorderde som overschreden worden, dan zal het overblijvend bedrag worden gestort in het studiefonds voor onbemiddelde leerlingen.

De **maandelijksche samenkomst** van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging met de Redactie-Commissie van het Koloniaal Weekblad, zal plaats hebben op **Donderdag, den 15en September 1910**, ten 8½ ure n.m. in „Boeatan", Heulstraat 19, Den Haag.

Alle belangstellenden zijn welkom.

Van den heer L. G. van S. te Elburg, voor de landbouw-kolonie te Pangoensen ontvangen en overgemaakt . . . . f 5.—

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 29 Juli 1910. No. 60.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den onderwijzer A. P. Jansen en P. L. van Ameron; aan den ass.-res. K. Peereboom.

Ontslagen: op verzoek eervol de insp. post- en telegr. P. C. Lammerding; de dourwaarder J. C. Dirk; de klerk te Salatiga A. Siegel.

Benoemd: tot eersten boekhouder bij de fabriek der opiumregie H. Schröder; tot onderw. 1e kl. L. A. Schuld; tot lid v/d gemeenteraad van Medan Mr. J. H. W. B. Visser; tot adj.-insp. van het inl.-onderwijs P. Vermeulen; tot leeraar bij de Koningin-Wilhelmina-school te Batavia W. C. Ch. Steenaart.

Belast: met de waarneming der betrekking van adjunct-insp. van het inl. onderwijs in de 1e afd. H. Th. Hofs; idem van directeur van 's Lands gevangenis te Semarang H. Verschooff.

Tijdelijk gesteld: ter beschikking van den Algem. Secretaris Jhr. Mr. O. E. W. Six.

Geplaatst: in de res. Westerafd van Borneo de contr. J. R. F. Verschoor van Nisse.

Ontslagen: op verzoek eervol de hulponderwijzeres Mevr. M. Laceulle-v. d. Lee.

Benoemd: tot hulponderwijzeres Mej. Ch. G. C. Ouwerling; Mevr. Ch. M. H. Bangert en Mej. C. J. W. Deltour.

Militair Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den kap. der inf. D. Bakker.

Ontslagen: op verzoek eervol de 1e luit. der art. D. A. Stephan.

Bevorderd: tot 1en luit. de 2e idem der inf. J. P. K. Scheuer, J. H. Cox, S. Vrind, J. M. G. Schaafsma, J. K. Bruijnis, W. A. Bor, V. Dersjant, S. C. T. van der Paardt, J. F. van der Sluijs Veer, G. W. J. Moorrees, H. van Veen, C. J. la Rivière, F. T. Steenmijer, F. Dieleman, A. L. Samson, G. C. Vis, F. Masthoff, F. A. Palm, F. H. Cheriex, E. J. Beekman en H. de Vries; bij het wapen der genie: tot kapitein de 1e luit. C. L. Vogelesang, A. Pasteur, T. Tanja en J. L. C. R. Laceulle; tot 1en luit. L. F. Geerligs, J. Paalman en J. H. Bosch.

Overgeplaatst: naar Bandoeng de kapitein der infanterie G. E. Hoedt.

Uit de Javasche Courant van 3 Aug. 1910. No. 61.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den ingenieur Ch. E. J. Meyll; de onderwijzeres Mej. E. H. E. Brouwer en den hoofdcomm. A. Th. Smeets.

Ontslagen: op verzoek eervol de machinist te Kalianget R. F. E. Reijneke; de vendumeester te Soerakarta J. J. Sneep; de stationsklerken E. F. Th. Koppeschaar en A. L. Smith; de klerk te Klaten R. V. L. Smith; de hulponderwijzeres Mej. R. A. Krull; de commies J. L. V. Schalk; de hoofdingenieur C. F. Stoel; de klerk J. A. Hoorn en H. L. D. Tielman.

Belast: met de waarneming der betrekking van Schout te Semarang F. H. A. Dietz.

Benoemd: tot notaris te Sidoardjo H. Loriaux; tot adj.-insp. inl. onderwijs 4e afd. J. G. Dammerboer; tot secretaris van de Alg. Rekenkamer W. Brouwer; tot onderwijzeres der 2e kl. Mej. A. M. E. v. Lierop en N. van der Palm; tot vendumeester te Soerakarta J. H. M. Hartsinck; tot stationscommies J. J. H. Knapp; tot griffier van den landraad te Buitenzorg M. E. Wollrabe; tot ambtenaar in- en uitvoerrechten A. H. J. Mess; tot vendumeester te Medan W. F. Dracht; tot ass.-res. van Ogan en Komering G. F. A. Busscher; tot onderwijzer 1e kl. J. W. Croes; tot boormeester 1e kl. L. C. A. K. Harmsen, K. A. van Zanten en L. F. Samuels; bij de Alg. Rekenkamer: tot 1en comm. J. Brookman; tot comm. H. C. Barkmeijer, C. L. C. Bax en A. Swart.

Geplaatst: in de res. Cheribon de controleur G. L. van Zuijlen.

Benoemd: tol hulponderwijzeres te Bandoeng Mej. M. N. van Vlaardingen; tot ingenieur P. L. Blanken; tot klerk te Poerwodadi F. Gemser, te Soerabaja J. L. R. Overbeek en A. W. Kessing.

Militair Departement.

Verleend: een jaar verlof aan de off. v. gezondh. A. J. Jochems; de maj. der inf. Jhr. C. F. Goldman en den kap. der art. E. P. Martherus.

Bevorderd: tot 1en luit.-kwartiermeester H. J. F. Roqué.

Geplaatst: bij het 17e bat. de 1e luit. T. J. M. H. Koen; te Batavia de kap. G. E. Hoedt; bij het 6e bat. de 1e luit. L. Maurenbrecher; bij het 9e bat. de 2e luit. R. Posthumus; te Nagrek de 1e luit. M. A. Snoeck; naar Willem I de kap. H. M. E. Brodhaag; te Fort de Kock de off. v. gezondh. B. van Tricht; te Willem I de idem F. D. Jansen.

Benoemd: tot 2en machinist bij de gouv. marine W. F. Stolk.

Overgeplaatst: naar Padang de off. v. gezondheid F. H. Johan; naar Batavia de id. Ph. K. Maier.

Lijst van aangekomen en vertrokken Passagiers uit en naar de Indiën.

Passagierslijst van het s.s. „Prins Willem III". Gezagvoerder N. H. C. van Baaren. Van W.-Indië naar Amsterdam.

*W. A. Levy en echtg.; Mej. E. G. Haarloo; J. Lubbers, echtg. en 2 k; J. L. Malbas; J. Ch. Sandig; J. C. Steenlage; C. Ch. v/d Vet; J. Boshart.

*Te Hâvre ontscheept.